

Софія Борецька

студентка 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів і
природокористування України

Кримінальне право: історичний розвиток та сучасне трактування *

Перші письмові джерела кримінального права з'явилися у вигляді правових кодексів ще в стародавніх державах. Наприклад, Кодекс Хаммурапі, створений у Вавилоні близько XVIII століття до н.е., вже містив конкретні норми, які визначали покарання за певні злочини, включаючи вбивство, крадіжку та інші злочини проти особи і власності. У цьому кодексі основною метою покарання було відновлення соціальної справедливості та підтримання порядку, часто через застосування принципу таліону ("око за око"). [1, с.609-610]

Після розпаду у 1991 р. Союзу РСР, Україні дісталася дуже складна судовустрійна і судочинна спадщина. На порядку денному постало питання корінного реформування як судовоустрою, так і кримінального судочинства України [2, с. 376]. А вже на цей час в Україні органи дізнання, попереднього

* Наукова керівниця – *Світлана Ковальова*, доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

слідства, прокуратури та суди застосовували кодекс, що передбачав правила і стандарти, котрі діяли в СРСР з притаманними йому ідеологією та правовими цінностями, які не могли не гальмувати процес демократизації суспільства [3, с. 57-64].

Шляхи реформування судоустрою і судочинства в Україні були накреслені "Концепцією судово-правової реформи в Україні", прийнятою Верховною Радою України 28 квітня 1992 р. [4, с. 3-4]. Реформування кримінального законодавства відбувалося шляхом внесення змін і доповнень до Кримінального кодексу. Так, у березні 1992 р. були скасовані такі міри покарання, як заслання і вислання. Законом від 24 грудня 1994 р. були внесені зміни у складі державних злочинів. Установлювалася кримінальна відповідальність за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади, за посягання на територіальну цілісність України, за масові заворушення, що на законодавчому рівні захищало Незалежність та Суверенітет держави.

П'ятого квітня 2001 р. прийнято новий Кримінальний кодекс України, який набував чинності з 1 вересня 2001 р. Кодекс містить Загальну та Особливу частини і нараховує 447 статей. У Загальній частині КК 108 статей, які складають 15 розділів. Тоді як у попередньому КК 1960 р. було 55 статей, об'єднаних у 5 глав. Подальша деталізація положень Загальної частини спричинена появою нових інститутів кримінального права. Вони потребують спеціального регулювання (наприклад, множинність злочинів), нових норм (наприклад, про врахування вироку суду іноземної держави, виправданий ризик та ін.).

Концептуальну ідею захисту людини від злочинних посягань втілено і в Особливій частині кодексу 2001 р., яка містить 339 статей, об'єднаних у 20 розділів (у попередньому КК 1960 р. відповідно – 208 статей та 11 глав). Особлива частина розпочинається з розділу "Злочини проти основ національної безпеки України". Це викликано тим, що захист прав і свобод людини й громадянина в державі безпосередньо залежить від стану її національної безпеки.

Норми щодо відповідальності за злочини проти особи, на відміну від попереднього КК 1960 р., поділено на три самостійні розділи: "Злочини проти життя та здоров'я особи", "Злочини проти волі, честі і гідності особи", "Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи". До раніше відомих видів убивств, зважаючи на реалії життя суспільства, законодавець увів низку нових: убивство малолітньої дитини, вбивство заручника, вбивство близького родича особи у зв'язку з виконанням нею службового чи громадського обов'язку. [5, с.29]

На відміну від попереднього кодексу, який розрізняв відповідальність за злочини проти державної, колективної та індивідуальної власності, КК 2001 р. містить лише один розділ - злочини проти власності. У новому кримінальному законодавстві враховано й економічні потреби суспільства у вільних ринкових відносинах.

Сучасне кримінальне право в Україні та інших державах базується на принципах, закладених у класичному праві, проте воно продовжує розвиватися відповідно до змін у суспільстві. Одним із ключових аспектів сучасного кримінального права є його гуманізація та спрямованість на

захист прав людини. Сучасне трактування кримінального права передбачає чітке розмежування між кримінально-караними діяннями та адміністративними порушеннями, а також посилення ролі превентивних заходів у боротьбі зі злочинністю. Законодавчі реформи, які постійно здійснюються у сфері кримінального права, відображають нові виклики, зокрема, у боротьбі з тероризмом, кіберзлочинністю, організованою злочинністю та корупцією.

Література

1. ЗАКОНИ ЦАРЯ ХАММУРАПІ ЯК ПАМ'ЯТКА ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ- 609-610 с.
2. Житний О.О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівн.-прав. аналіз) : монографія / О.О. Житний. - Х. : Одісей, 2013. -376 с.
3. Кудін С.В. Дослідження кримінального права Київської Русі російською історико-правовою наукою у 20-х рр. XIX ст./С.В. Кудін // Вісник Академії адвокатури України, 2007, N 1.-С.57-64
4. Грушевський М. Історія України-Руси: В 11т.- Т. III. До року 1340-К., Наук. думка, 1993. - С. 3-4
5. Маляренко В.Т. Реформування кримінального процесу України в контексті Європейських стандартів: Теорія, історія і практика : моногр. / Маляренко В.Т. - К. : Концерн "Видавничий дім "Ін Юре", 2004. - 29с.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**